

taalontwikkelen onderwijs en wordt zeer gewaardeerd. De ervaring leert dat taalontwikkelen lesgeven en begeleiden een andere rol vraagt, ook voor hbo-docenten. Er is veel onzekerheid over de eigen kennis van taalvaardigheidsontwikkeling en de Nederlandse taal. Er is iedere keer (te) weinig tijd om het taalontwikkelen lesgeven c.q. begeleiden op grotere schaal toe te passen.

Dit is een fragment uit het artikel: Beter in taal in het hoger onderwijs; een extra taak voor alle opleiders in het HBO, Annet Berntsen en Radha Gangaram Panday in : Les nr. 146. april 2007

Ronde 2

Taalondersteuning academisch Nederlands voor studenten aan de Universiteit Antwerpen

*Dirk Berckmoes en Hilde Rombouts
Linguapolis, Universiteit Antwerpen
dirk.berckmoes@ua.ac.be
hilde.rombouts@ua.ac.be*

Impulsproject

Op 1 september 2006 startte *Linguapolis, Instituut voor Taal en Communicatie*, met het impulsproject *Monitoraat op maat*. De financiële ondersteuning komt van de Faculteit Letteren en Wijsbegeerte van de Universiteit Antwerpen en van het Federaal Impulsfonds voor Migrantenbeleid. Het impulsproject werkt een oplossing uit voor de reeds vaak gesignaleerde maatschappelijke problematiek van taalachterstand bij meertalige en anderstalige studenten in het Nederlandstalig hoger onderwijs. Het Monitoraat op maat kan rekenen op een bijzonder positieve waardering bij het onderwijzend en assisterend personeel en cruciale beleidsmakers van de academische overheid van de Universiteit Antwerpen. Het project nam een succesvolle start: het oogstte een synergie van enthousiasme, inzet en motivatie bij deelnemers én projectbetrokkenen.

Hoofddoel van het project

De einddoelstelling van het *Monitoraat op maat* is de verhoging en de kwaliteitsverbetering van de doorstroom van allochtone studenten van 1e naar 2e bachelor met het

oog op een verhoogde instroom van hoogopgeleiden op de arbeidsmarkt. We willen taalachterstand en taalverarming bij studenten opsporen en verbeteren, en begeleiding bieden bij studieobstakels. Studenten kunnen daarvoor gratis terecht bij het *Monitoraat op maat* voor individuele begeleiding en groepslessen. Daarmee beantwoordt *Linguapolis* aan één van de maatregelen binnen het interne totaalbeleid rond diversiteit en gelijke kansen aan de Universiteit Antwerpen.

Doelgroep

Tot de doelgroep behoren alle eerste- en tweedejaarsstudenten van de Universiteit Antwerpen, ongeacht hun taalachtergrond. Op basis van een screening bepalen we welke studenten voor taalondersteuning in aanmerking komen.

Niet-discriminerend diversiteitsproject

De oorspronkelijke doelgroep van het project beperkte zich tot eerstejaars bachelorstudenten van Maghrebijns-Turkse afkomst, naast nieuw- en oudkomers van diverse origine. Onze samenwerkingspartners wezen er echter op dat de uitsluiting van Nederlandstalige studenten, stigmatisering van meertalige en anderstalige studenten in de hand werkt. Initiatieven uitsluitend gericht op allochtonen of 'anderstaligen' hebben een demotiverend effect op deze doelgroep. Bovendien blijkt uit onderzoek en ervaring dat taalnoden niet beperkt blijven tot de groep meertalige en anderstalige studenten. Docenten en assistenten stellen ook bij autochtonen vast dat de Nederlandse taalbeheersing soms een struikelblok is bij onder andere het schrijven van een paper.

Tweedejaars bachelorstudenten als gangmakers en voorbeeldfiguren

Van bij het begin van het project was er een grote vraag naar taalondersteuning van tweedejaars bachelorstudenten. Sommigen hebben in de 1ste bachelor reeds problemen ondervonden met academisch Nederlands, anderen worden pas in 2de bachelor met een grote schrijfpdracht geconfronteerd. Het *Monitoraat op maat* biedt hen waar nodig taalondersteuning als aanvulling op de inhoudelijke begeleiding door assistenten. We meten de tweedejaars bachelorstudenten ook een perfecte voortrekkersrol toe.

Taalnoden

Het *Monitoraat op maat* biedt taalondersteuning aan op het gebied van academisch Nederlands. Onder academisch Nederlands verstaan we die variant van het

Nederlands die studenten/docenten/ ... in staat stelt om optimaal te functioneren binnen een hoger onderwijs context. Dit kan gaan van colleges volgen en werkstukken schrijven tot succesvol examens afleggen en vlot integreren in een academische context.

In de vier vaardigheden maken studenten gebruik van academisch Nederlands:

- schrijfvaardigheid: notities, werkstukken, verslagen, samenvattingen, schriftelijke examens, ...
- spreekvaardigheid: groepsgesprekken, presentaties, werkgroepjes, referaten, discussies, ...
- leesvaardigheid: handboeken, syllabi, examenvragen, opdrachten, ...
- luistervaardigheid: colleges, lezingen, referaten.

Begeleiding van studenten

Screening en uitstippeling van een taaltraject

Elke student die een beroep wenst te doen op het *Monitoraat op maat* wordt eerst gescreend op academische taalvaardigheid. De screening geeft de student inzicht in zijn sterke en zwakkere kanten op het vlak van academisch Nederlands, en vormt de basis voor het te volgen taaltraject. Na de screening volgt een persoonlijk gesprek waarin de resultaten worden besproken. Op basis daarvan stippelen de student en de taalbegeleider samen een taaltraject op maat uit. De actieve inbreng van de student en de aandacht voor het eigen leerproces is van meet af aan een duidelijk gegeven.

We bieden 3 vormen van ondersteuning aan:

- individuele begeleiding
- contactmomenten in kleine groep
- zelfstudiepakketten

Individuele taalbegeleiding

Elke student die een beroep doet op het *Monitoraat op maat* voert minstens één individueel gesprek: het intakegesprek met de bespreking van de resultaten en de bepaling van het traject. De frequentie en het aantal individuele begeleidingsmomenten hangen af van de nood van de student enerzijds en van zijn beschikbare tijd anderzijds. Er bestaat geen specifieke aanpak per doelgroep. We richten ons volledig op de specifieke taalnoden per individu. Op basis van het eigen materiaal verwerven studenten meer inzicht en vaardigheid in de academische taal. Cruciaal bij de taalondersteuning is het aanbrengen van leerstrategieën. Het uitgangspunt van de begeleiding is dat studenten

zo snel mogelijk actief aan hun taalachterstand werken zodat ze zelfstandig en met succes hun academische loopbaan kunnen doorlopen.

Contactmomenten in kleine groep

Voordat een student met een bepaalde taalnood aan de individuele begeleiding deelneemt, volgt hij/zij meestal een of meerdere groepslessen. Zowel de ondersteunende theorie als toegepaste oefeningen presenteren we per les in een hand-out, die ook op Blackboard wordt geplaatst. Welke sessies voor de student nuttig zijn, wordt afgesproken bij de uitstippeling van het traject.

Tijdens het voorbije academie jaar organiseerden we groepsessies rond vijf onderwerpen:

- kennismaking met academische taal
- woordenschat en woordleer strategieën
- leesstrategieën
- tekststructuur
- stijl

Zelfstudie

Bij het remediëren van vooral de academische basistaalvaardigheid bezorgen we studenten zelfstudiepakketten op maat. Deze pakketten zijn samengesteld uit een cursistgerichte selectie van bestaand materiaal, aangevuld met op maat gemaakte oefeningen. Daarnaast verwijzen we naar bruikbare oefeningen en literatuur op websites, waarmee de student zelf aan de slag kan. Te allen tijde kan de student een beroep doen op de taaldocenten voor verdere uitleg.

Volgdossier

Voor elke student leggen de begeleiders een taalpaspoort aan. Dit geeft de taalbegeleider een duidelijk beeld van de vorderingen die de student heeft gemaakt en het materiaal waar hij of zij mee heeft gewerkt. De student legt eveneens een taalportfolio aan. De bedoeling van het portfolio is in de eerste plaats de student een overzicht te bieden van het eigen leerproces.

Samenwerking met assisterend academisch personeel

Docenten of assistenten die merken dat voor een student het Nederlands op een of andere manier een struikelblok is, kunnen deze studenten doorverwijzen naar het *Monitoraat op maat*. Bij een aantal studenten gebeurt de taalbegeleiding in overleg met de assistent of professor die de student in kwestie heeft doorverwezen. Op die manier kunnen we de begeleiding nog beter afstemmen op de specifieke noden van student en op de opdracht waarmee hij/zij problemen ervaart.

Met het oog op een efficiënte taalremediëring bij studenten doen assistenten of studiebegeleiders een beroep op de expertise van het *Monitoraat op maat*. Zo verzorgt het *Monitoraat op maat* tijdens de introductieweek voor eerstejaarsstudenten Politieke en Sociale wetenschappen, in samenwerking met de begeleidende assistenten, een inleiding tot academisch Nederlands. De uitbouw van de samenwerkingsverbanden met het assisterend academisch personeel is een van de prioriteiten tijdens het academiejaar 2007-2008.

Ronde 3

Feedback als motor tot schriftelijke taalontwikkeling

Edith Alladin en Janneke Kelter
De Haagse Hogeschool
e.alladin@hhs.nl
j.kelter@hhs.nl

Hbo-studenten leren tijdens hun opleiding om rapporten te schrijven, verslagen te maken, projectplannen op te stellen en adviezen uit te brengen. Een goede schriftelijke taalvaardigheid is hierbij een vereiste. Veel studenten ervaren echter dat zij op dit punt tekort schieten. Ook docenten signaleren dit. De vaardigheid van studenten in het schrijven van met name zakelijke teksten is vaak niet op hbo-niveau. Deze situatie heeft er op De Haagse Hogeschool toe geleid dat een groot aantal opleidingen studenten in de gelegenheid stellen hun taalvaardigheid te versterken. Dat wil zeggen dat er binnen het curriculum tijd is ingeruimd voor ondersteunend onderwijs Nederlands.

Het programma-ondersteunend onderwijs Nederlands

Bij aanvang van de opleiding leggen alle studenten een instaptoets Nederlands af. Deze instaptoets, een zogenaamde cloze-toets of 'invultoets', bestaat uit zes tekstfragmenten